

Motion till riksdagen 2005/06:Ju44

av **Leif Björn lod m.fl. (mp)**
med anledning av prop. 2005/06:149

Kvalificerad skyddsidentitet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2005/06:149 om kvalificerad skyddsidentitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att invänta Integritetsskyddskommitténs betänkande innan beslut om inskränkningar i den personliga integriteten tas.

Inledning

I regeringens proposition om kvalificerad skyddsidentitet för polisen och Försvarsmakten understryks att de tre grundläggande principerna för dold spaning ska ligga fast: polis ska inte själv få begå brott, polis ska inte få arbeta med brottsprovokation och inte heller underlåta att vidta föreskrivna åtgärder mot brott eller en för brott misstänkt person. Det låter fint men överensstämmer inte med konsekvenserna av propositionen, som vi kommer att visa i denna motion. På inget sätt läggs i propositionen fram förslag som i praktiken utgör hinder för polisen att agera under hemlig identitet och därigenom gör sig skyldig till brottsprovokation, att polisen begår brott och ges åtal eftergifter. Ingenstans i propositionen finns förslag som skyddar medborgarna mot ”hemliga poliser” som utsätter medborgarna för brott eller brottsprovokation. Regeringen har därtill inte lyckats visa ett behov av lagstiftningsåtgärden. Miljöpartiet de gröna anser att förslaget är mycket bristfälligt vad gäller rättssäkerhetshänsyn och vill därför att propositionen avslås i sin helhet.

Fel! Okänt namn på

Polisens och Försvarsmaktens behov av hemliga identiteter

Regeringen menar i sitt lagförslag om kvalificerad skyddsidentitet att den öppna polisen, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten i dag har ett stort behov av att kunna arbeta under falsk identitet för att kunna bekämpa grov organiserad brottslighet. Någon närmare utredning om omfattning av behovet finns inte. Miljöpartiet de gröna ifrågasätter vidare det påstådda behovet, då osäkerheten är stor kring de påstådda vinsterna med förslaget. Liksom Justitiekanslern ser vi svårigheter med att infiltrera en brottslig organisation, trots att infiltratören har skyddsidentitet. Enligt förslaget och gällande rätt får inte polisen begå brott, vilket för en infiltratör kan komma att bli aktuellt och svårt att undvika på grund av risken att då röja sin skyddsidentitet. Den grundläggande principen att poliser inte får begå en kriminaliserad handling är fundamental för att medborgarnas förtroende för polisen ska kunna bibehållas. Miljöpartiet anser att detta är en oacceptabel utvidgning av polisiära befogenheter.

Europeiskt och internationellt samarbete

Regeringen påtalar intresset av att Sverige deltar i europeiskt och internationellt samarbete riktat mot gränsöverskridande brottslighet. Miljöpartiet delar ståndpunkten att internationell brottslighet måste kunna bekämpas och ser gärna ett samarbete länder emellan vad gäller allvarliga brott som till exempel trafficking och narkotikabrott. Vi ser dock med oro på en utveckling mot en gemensam straffrätt där olika länders rättskulturer orsakar brist på förutsebarhet och tydlighet i rättssystemet, något som är fundamentet för rättssäkerheten för alla stater. I det här fallet kommer så kallad författningshotande verksamhet och terroristbrott att bli föremål för det europeiska och internationella samarbetet. I sådant fall finns ingenting som talar för en förutsebarhet i vad som är straffbart, när det fortfarande inte finns några klara definitioner av vad som exempelvis utgör terroristbrott eller liknande. Det finns därför enligt vår mening inte skäl att anföra denna grund till stöd för införande av lagen.

Rätten till privatliv enligt Europakonventionen

Artikel 8 i Europakonventionen stadgar rätten till privatliv. Enligt artikeln har medborgarna rätt att utan statens inblandning etablera och utveckla förhållanden med andra människor. Däremot ska inskränkningar kunna ske som motiveras av artikeln och Europadomstolens praxis. Enligt regeringen innebär dock inte förslaget om kvalificerad skyddsidentitet att medborgares liv riske-

rar att kartläggas på ett systematiskt sätt, vilket innebär en inskränkning av dennes rättigheter enligt artikel 8. Regeringen väljer att inte se den senaste tidens förslag om bland annat utökade hemliga tvångsmedel och hemlig rumsavlyssning i ett sammanhang som mycket väl kan leda till att oskyldiga personer riskerar att drabbas av en omfattande kartläggning av sina liv utan möjligheter till återupprättelse då de visat sig oskyldiga. Europadomstolen – däremot – ser till individens möjligheter i sin helhet att inom ramen för det inhemska systemet tillvarata sina konventionsstadgade rättigheter. Regeringens hastiga och förenklade slutsats om att förslaget inte har någon inverkan på personers privatliv, blir då mycket underlig. Miljöpartiet anser således att regeringen i detta fall bortser från vad dess olika lagförslag i sin helhet kan leda till för oproportionerliga och konventionskränkande åtgärder för den enskilde. Även ur detta perspektiv är lagförslaget otillräckligt.

Förslaget öppnar för åtalseftergift

Justitieminister Thomas Bodström har dementerat en framtida utveckling som öppnar för åtalseftergifter för poliser som begår brott i tjänsten. Ordföranden för polisförbundet, Jan Karlén, har dock till medier uppgivit: ”Man får inte hamna i ett läge där en polisman, kanske för att rädda sitt eget liv, tvingats begå brott och därmed riskerar att få sparken. Så är det idag. Begår en polisman ett brott och sedan döms riskerar han avsked.” Han får medhåll av Göran Malmberg, ombudsman för Polisförbundet, som också menar att förslaget om skyddsidentitet måste kompletteras med åtalseftergift för polisen: ”Poliser kan komma att behöva brottsimmunitet för att inte hamna i en väldigt farlig situation. Det måste i så fall regleras i lag. Det måste vara solklart hur en polisman ska agera om det krävs av honom att han ska begå brott. Det får inte råda tvivel där. Den frågan kan inte vara outredd.”

Viktiga företrädare för polisen konstaterar således själva att de inte kommer att nöja sig med att nu få kvalificerad skyddsidentitet. De kräver rätten att också få skapa brott, begå brott och sedan inte straffas för begångna brott. Om dessa önskemål förverkligas går vi mot en framtid där förtroendet för polisen kommer att minska. Detta är i rättssäkerhetshänseende en oacceptabel utveckling. Miljöpartiet motsätter sig en lag som öppnar för dessa möjligheter.

Reella rättssäkerhetsgarantier

Regeringens förslag om skyddsidentitet påkallar ett starkt behov av ett fristående organ som kan utöva insyn och kontroll. Liksom JO vill vi här poängtera att det i en rekommendation från Europarådets ministerkommitté den 20 april 2005 (Rec. [2005] 10) framförts att medlemsländerna vid användandet av till exempel kvalificerad skyddsidentitet rekommenderas att säkerställa judiciell eller annan oberoende kontroll av användningen av sådana metoder.

Fel! Okänt namn på

Regeringen hänvisar då i propositionen till den av en promemoria (Ds 2005:53) till Justitiedepartementet föreslagna inrättandet av en tvångsmedelsnämnd som ska granska att tvångsmedel och överskottsinformation används i enlighet med gällande författningar. Tvångsmedelsnämnden ska däremot inte få ingripa i enskilda fall mot vad den anser vara en felaktig tillämpning av regelverken. Utredningen framhåller i stället att nämnden ska ligga under regeringen. Vi menar att det är lämpligare att ett kontrollorgan underställs riksdagen. Dessutom anser vi att kontrollorganets kompetens borde ha utretts ytterligare och att organet borde ha såväl möjlighet att granska enskilda ärenden som att göra system- och verksamhetstillsyn. Detta skulle vara ett sätt att stärka enskildas integritet, ge dem en möjlighet att åtminstone i efterhand få reda på vad som hänt, liksom att få en redovisning av om de hemliga tvångsmedlen haft önskad effekt. En hänvisning till en nämnd, vars närmare uppbyggnad, befogenheter och placering i statsapparaten ännu inte är slutligt avgjord, förstärker inte regeringens förslag. Det försämrar förslaget och förstärker vår övertygelse om förslagets undermålighet. Miljöpartiet vill således att ett kontrollorgan som kan ingripa i enskilda fall och som är underställt riksdagen granskar hur lagen tillämpas i enlighet med gällande författningar.

Miljöpartiet vill även poängtera att det är högst anmärkningsvärt att regeringen inte vill invänta Integritetsskyddskommitténs betänkande som väntas mars 2007, inte minst med anledning av den mängd propositioner som nu läggs fram med integritetskränkande lagstiftningsförslag och som sammantaget ger en mycket tydlig bild av inskränkningar i den personliga integriteten och utvidgade befogenheter för polis gentemot medborgare. Detta skickar ett tydligt budskap till svenska folket att regeringens avvägningar för att säkerställa medborgarnas rättssäkerhet är tomma ord. Integritetsskyddskommitténs slutsatser kommer alltså inte att bli föremål för avvägningar i regeringens iver att införa ”antiterrorlagar”. Vi ser det således som ofrånkomligt att regeringen inväntar Integritetsskyddskommitténs betänkande för att därefter föreslå lämpliga åtgärder för att tillförsäkra medborgarna reella rättssäkerhetsgarantier.

Stockholm den 11 april 2006

Leif Björnlod (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Mikael Johansson (mp)

Ulf Holm (mp)